

ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ

Τεύχος 22 (και τελευταίο) Φλεβάρης '04 Άνευ Αντιτίμου

'till we hear the old train rolling down the line

Αυτό εδώ είναι το τελευταίο τεύχος του Τραίνου, όπως έχουμε εδώ και πολύ καιρό προαναγγείλει. Η αλήθεια είναι ότι καθυστερήσαμε πολύ... Οι λόγοι ήταν ένας δαυμάσιος συνδυασμός πρακτικών και θεωρητικών προβλημάτων. Τα πρακτικά ζητήματα θα ήταν υπερβολή να τα αναφέρουμε, τα θεωρητικά ακολουθούν -αν και όποιοι έχουν προσπαθήσει έστω κάτι ανάλογο ξέρουν για τι είδους δυσκολίες μιλάμε.

Η θυρίδα πια δεν ισχύει εδώ και πολύ καιρό, ζητάμε λοιπόν εκ των υστέρων συγγνώμη αν δεν έχουμε απαντήσει σε κάποιους.

Κλείνοντας νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε κάποιους ανθρώπους έξω από την ομάδα οι οποίοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βοήθησαν πολύ περισσότερο από όσο και οι ίδιοι νομίζουν. Επεξηγήσεις δεν χρειάζονται. Ξέρουν. Ξέρουμε. Και τους ευχαριστούμε.

...και τον Andrea Pazienza («Θα 'θελα να φυσήξει ένας αέρας... ένας αέρας δυνατός και... πανίσχυρος... Όχι οι συννητισμένες μαλακίες») που πολύ έχουμε κλέψει και ακόμα πιο πολύ έχουμε αγαπήσει. Την επόμενη εκδοτική μας προσπάθεια την τοποθετούμε γύρω στο Μάιο, μην ανυστερείτε που θα την βρείτε. Θα σας βρει αυτή.

Το χειρότερο πράγμα με μία άχαρη δουλειά, που πρέπει να γίνει, είναι ότι κάποιος πρέπει να την κάνει. Και η δουλειά που αναγγείλαμε για το τελευταίο τεύχος του εντύπου -δηλαδή ο απολογισμός της προσπάθειας- αποδείχθηκε περισσότερο άχαρη από ό,τι μπορούσαμε να φανταστούμε όταν την αναγγείλαμε. Η βασική αιτία για αυτή την διαπίστωση είναι η φαινομενικά παράδοξη κατάσταση που αντιμετωπίζει κάποιος (στην συγκεκριμένη περίπτωση εμείς) όταν ενώπιον μιας καθημερινής -σχεδόν- εργασίας πέντε χρόνων και της ανάγκης να μιλήσουμε για αυτήν, διαπιστώνουμε ότι τα ίδια ερωτήματα που γέννησαν και έθρεψαν τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, αναδύονται και πάλι μπροστά μας, έστω και με διαφορετικό χαρακτήρα. Και είναι φαινομενικά παράδοξο μόνο στην επιφανειακή του σύλληψη, αφού ξέρουμε καλά ότι αυτό το πράγμα το γνωρίζουμε, μιας και το χρησιμοποιούμε ως ένα από τα επιχειρήματα για να διακόψουμε την συνέχιση της προσπάθειας.

Θέλαμε ξεκινώντας αυτή την τελευταία εργασία που φέρει την συγκεκριμένη υπογραφή, να αναλάβουμε για μια ακόμη φορά την ευθύνη μιας όσο γίνεται πιο λεπτομερούς παρουσίασης των δραστηριοτήτων της συλλογικότητας που υπηρέξαμε τμήμα της, ώστε να δώσουμε την ευκαιρία σε όποιον δεν μας ήξερε, πέρα από ένα διμηνιαίο οκτασέλιδο έντυπο, να κρίνει την προσπάθεια μας όσο και την δική μας αντίληψη για την συλλογικότητα, σαν τμήμα του χώρου της αμφισβήτησης και την κριτική και αυτοκριτική μας στάση. Μετά από πολλές

σκέψεις και συζητήσεις και συνειδητοποιώντας για άλλη μια φορά το πεπερασμένο του χώρου και του χρόνου μας, αποφασίσαμε να είμαστε όσο πιο συνοπτικοί γίνεται, τονίζοντας κυρίως την διαδρομή (εξέλιξη) της συλλογικότητας, τις θεωρητικές και πρακτικές αναζητήσεις, τους παράγοντες εκείνους, τις συζητή-

σεις και τις συγκρούσεις, που καθόρισαν την ανάπτυξη της πολιτικής μας σκέψης και πράξης. Δεν θα είμαστε καθόλου ακαδημαϊκοί σε αυτό: απευθυνόμαστε σε όλους εκείνους που ήταν κάτι παραπάνω από αναγνώστες του Τραίνου, δρώντα πολιτικά υποκειμένα.

Χοντρικά λοιπόν -για να βάλουμε ένα σημείο αφετηρίας στην συζήτηση- μπορούμε να μιλήσουμε για τρεις φάσεις μέσα από τις οποίες πέρασε η συλλογικότητα. Οι φάσεις αυτές σηματοδοτούνται από τις απαντήσεις που δόθηκαν σε συγκεκριμένα ερωτήματα που έμπαιναν κάθε φορά, απαντήσεις που συνδυάστηκαν με ανάλογες ρήξεις στο περιεχόμενο σκέψης και δράσης και στην ίδια την σύνθεση της συλλογικότητας. Ερωτήματα βέβαια, που δεν ήταν άσχετα με τις κοινωνικοπολιτικές διεργασίες που συμβαίνουν γύρω μας και αντανακλούν αυτές ακριβώς τις ζυμώσεις που προκαλούσαν στο εσωτερικό της ομάδας οι συγκεκριμένες διεργασίες.

Το Τραίνο ξεκίνησε ως μία έντυπη προσπάθεια από λίγους σπουδαστές στο ΤΕΙ Ηράκλειου με καταρχήν, αλλά όχι αποκλειστικά, εκπαιδευτικό προσανατολισμό. Ήταν μία εποχή που κοινωνικά επικρατεί μία στασιμότητα μετά τα γεγονότα του ΑΣΕΠ το '98. Η ελληνική κοινωνία αποχαυνώνεται με την χρηματιστηριακή πρέζα, τα πανεπιστήμια είχαν (και έχουν ακόμα) χρόνια να δουν σοβαρές καταλήψεις, στα βόρεια σύνορα οι εθνικιστικές συμμορίες ξεκαθαρίζουν τους λογαριασμούς τους μέσα στην γενική απάθεια. Το Τραίνο δεν είχε ποτέ, ούτε το επιθυμούσε, συντεχνιακό-συνδικαλιστικό προσανατολισμό και αυτό μπορεί να φανεί από την πρώτη στιγμή της κυκλοφορίας του, τόσο από πλευράς περιεχομένων των κειμένων όσο και από πλευράς πολιτικής δραστηριότητας των μελών του εντύπου. Ωστόσο, καίτοι πολιτικό έντυπο, η πρώτη ρήξη εντός της ομάδας με θέμα τον προσανατολισμό του εντύπου, συμβαίνει κατά την προετοιμασία του 4^{ου} τεύχους, λίγο πρωτύτερα νέοι σύντροφοι συνδέονται με την ομάδα, οι οποίοι είναι εκτός του χώρου του ΤΕΙ, και πια κάποια ζητήματα μπαίνουν επιτακτικά. Ποιος πρέπει να είναι ο χαρακτήρας του εντύπου; Ποια η θεματολογία του; Πως γράφουμε; Που θέλουμε να απευθυνθούμε και γιατί; Αυτά τα ερωτήματα και οι απαντήσεις που δίναμε προσωρινά, σηματοδοτούν μία δεύτερη περίοδο στην εκδοτική δραστηριότητα που προσανατολίζεται σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης και που συνδυάζεται με τις πρώτες αποχωρήσεις από την συλλογικότητα.

Το Τραίνο παύει να έχει κέντρο το ΤΕΙ (όπου περιφερειακά καταπιανόταν με διάφορα ζητήματα) και η θεματολογία του διευρύνεται. Απευθυνόμαστε, λέγαμε τότε, κατά κύριο λόγο σε όσους «ψάχνονται» πολιτικά και στους «μυημένους». Δεν αναγνωρίζουμε σε καμία κοινωνική ομάδα το πρόνομι της ανατροπής της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων, άρα δεν προσανατολίζουμε την θεωρητική μας επεξεργασία προς μία ειδική κατεύθυνση. Επεξεργαζόμαστε περιοδικά ζητήματα που σχετίζονται και με τον κοινωνικό χώρο που κινείται ο καθένας από εμάς.

Είπαμε ότι οι απαντήσεις που δώσαμε ήταν προσωρινές. Ως συλλογικότητα είχαμε πλήρη συνείδηση αυτού του πράγματος ακόμα και τότε. Στην πραγματικότητα τα ερωτήματα αυτά δεν έπαψαν να μας βασανίζουν ακόμα και σήμερα και είναι βέβαιο ότι θα συνεχίσουν. Ο λόγος είναι ότι το ιστορικό τους βάθος είναι πολύ μεγάλο για να απαντηθούν χωρίς μία σοβαρή έρευνα και από λίγους ανθρώπους, επειδή συνδέονται με μερικά από τα πιο σοβαρά πολιτικά ζητήματα

που έθεσε η πριν και μετά το '68 κίνηση στην επαναστατική σκέψη. Ποια είναι αυτά; Για παράδειγμα, ποιο είναι το επαναστατικό υποκείμενο σήμερα και υπάρχει κάτι τέτοιο; Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις για την ανάδυση του; Επιπλέον: Έχει νόημα μια τέτοια διάκριση ή μήπως ή ίδια η φύση της την τοποθετεί εντός ενός συγκεκριμένου πλαισίου σκέψης έξω από το οποίο παύει να έχει οποιαδήποτε αξία; Τι εννοούμε; Υπάρχει σήμερα διακριτή τάξη ή κοινωνική ομάδα που να αποτελεί αντικειμενική φορέα μίας επαναστατικής εξέλιξης; Και αν ναι ποια είναι η αντικειμενική εκείνη συνθήκη που καθορίζει αυτή την πραγματικότητα;

Η παραδοσιακή πολιτική σκέψη έχει δώσει παρ' όλα αυτά απαντήσεις σ' αυτά τα ερωτήματα. Στην Ελλάδα και στο χώρο της αμφισβήτησης, οι απαντήσεις αυτές έχουν γίνει καταρχήν αποδεκτές από τις πιο πολλές κινηματικές τάσεις του. Και έτσι διαβάζουμε σε διαφορετικά έντυπα, δηλ. έντυπα με διαφορετικές πολιτικές αφητηρίες, να θεωρούν ως επαναστατικό υποκείμενο το προλεταριάτο, δίνοντας η καθεμία εντελώς διαφορετικό περιεχόμενο σ' αυτό τον όρο. Δεν θα επεκταθούμε σε αυτό, τονίζοντας μόνο πως τέτοια ζητήματα δεν είναι κοινωνιολογικού χαρακτήρα, αφηρημένα ή φιλοσοφικά. Είναι ζητήματα βαθιά πολιτικά.

Το φαινομενικά παράδοξο είναι ότι τέτοια ζητήματα που σε μας έπαιρναν άπειρες ώρες συζήτησης, επεξεργασίας και σκέψης, δεν απασχόλησαν ποτέ την πλειοψηφία του αναρχικού χώρου, τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια που παρακολουθούμε στενά τις δραστηριότητες του. Φαινομενικά παράδοξο αλλά όχι ανεξήγητο. Όταν η επικρατούσα συνείδηση εντός του αναρχικού χώρου αρέσκεται να βολτάρει ακατάπαυστα στους λαβυρίνθους του ντετερμινισμού («οι άνθρωποι σίγουρα θα ξυπνήσουν κάποτε, άρα η επανάσταση είναι αναπόφευκτη»), ή να μένει σφιχτοδεμένη στον καναπέ της ατομικιστικής βλακείας («δεν γαμιέται και η κοινωνία και όλοι, ότι κάνω εγώ έχει νόημα»), είναι προφανές ότι «άσκοπες θεωρητικολογίες» δεν έχουν καμία θέση εντός αυτού του πλαισίου.

Το αντίθετο ακριβώς ήταν ένα από τα χαρακτηριστικά της δικής μας συλλογικότητας: η αναζήτηση, η έρευνα, η μη ικανοποίηση στις αγοραίες απαντήσεις ή στις ελαφριές παραλλαγές τους. Στο Τραϊνό κάθε κείμενο που γραφόταν και ερχόταν στην συνέλευση της ομάδας συζητιόταν εξαντλητικά, πολλές φορές άλλαζε, κάποιες φορές απορρίπτονταν. Σε κάθε περίπτωση τολμούμε να πούμε ότι κάθε κείμενο συλλογικής ευθύνης υπήρξε πολύ καλύτερο από το πρωτότυπο του, δηλ. πριν συζητηθεί. Η συλλογική υπογραφή υπήρξε μία κατάκτηση της ομάδας, όχι εύκολη και ούτε ανώδυνη για τον κάθε μικροεγωισμό και φυσικά καθόλου αυτονόητη για τον κάθε νέο σύντροφο που συνδεόταν με την ομάδα. Επιπλέον, μεγάλη σημασία εντός της ομάδας καταλάμβανε μία κατοπιμένη στο ευρύτερο πολιτιστικό και πολιτικό πλαίσιο αρχή: αυτή της ευθύνης. Μιλώντας για ευθύνη (υπευθυνότητα και ανάληψη της ευθύνης ταυτόχρονα) αναφερόμαστε τόσο στο εσωτερικό της ομάδας όσο και στις πολιτικο-κοινωνικές μας σχέσεις σαν ομαδοποίηση. Μοιάζουν αυτές οι γραμμές σαν υπενθυμίσεις του αυτονόητου, στους καιρούς μας όμως το να υπερασπίζεσαι ένα «αυτονόητο» τέτοιου είδους ξαναποκτά σαν στάση μία ξεχωριστή πολιτική σημασία. Όταν για παράδειγμα, τόσο στο ευρύ κοινωνικό πεδίο, όσο ακόμα και στον χώρο της αντιεξουσίας, κυκλοφορούν ευρύτατα απόψεις όπως «η ευθύνη είναι μία λέξη των μπάτσων» ή «η ευθύνη είναι αλλοτρίωση» ή ακόμα «η δέσμευση είναι κουκουεδίστικη στάση», γίνεται εύκολα αντιληπτό το τι σημασία αποκτά η υπευθυνότητα και γιατί σε κάθε δημόσια έκφραση μας, όπως και στις μεταξύ μας σχέσεις η υπευθυνότητα έπαιξε τον ρόλο που έπαιξε (και συνεχίζει φυσικά να παίζει).

Φυσικά η επίκληση αυτών των αρχών και η συνέπεια απέναντί τους δεν αποτελούν και τα πιο εύκολα πράγματα. Όταν η αυτοοργάνωση δοκιμάζεται στην πράξη σου βάζει τόσο φαινομενικά απλά όσο και πιο πολύπλοκα ζητήματα, που σε θεωρητικό επίπεδο δεν μπορείς ούτε καν να φανταστείς. Για παράδειγμα: από το πώς ιεραρχείς την πολιτική σου δέσμευση στον αξιακό σου κώδικα μέχρι το ποια στάση παίρνεις όταν αυτή η πολιτική δέσμευση συγκρούεται με τις συναισθηματικές σου επιλογές. Μην σκεφθεί κάποιος ότι προσπαθήσαμε ή προσπαθούμε να συγκροτήσουμε έναν επαναστατικό ηθικό κώδικα, ή κάτι παρόμοιο. Απλά θέλουμε να τονίσουμε ότι όσοι

επιθυμούν (και αυτοί που υπογράφουν αυτό το κείμενο το επιθυμούν) να υπερασπίζονται μία ταυτότητα ενός πολιτικού υποκειμένου που προσδιορίζεται με όρους αξιοπρέπειας (η σεμνότητα μας επιβάλλει να μην πούμε -και σε μία εποχή που η λέξη έχει ξεφτίλιστεί από τα απορρυπαντικά και τον Κουφοντίνα- επαναστατική), θα αναγκαστούν σύντομα να αντιληφθούν την μοναχικότητα των διαδρομών τους και το υπαρξιστικό βάρος αυτών των επιθυμιών. Πάντως άνθρωποι χωρίς σεβασμό στον εαυτό τους και τους γύρω τους, άνθρωποι δηλ. χωρίς καμία αίσθηση ευθύνης, πέρασαν ελάχιστα και σαν διάττοντες αστέρες από την συλλογικότητα. Δεν κατάφεραν τίποτα (παρόλο που μερικοί με κάθε άλλο παρά αγαθές προθέσεις μας προσέγγισαν) και δεν μπόρεσαν να ξεφορτωθούν πάνω μας ούτε ένα γραμμάριο από την άθλια ύπαρξη τους.

Η δεύτερη φάση της συλλογικότητας που εκτείνεται από το 4^ο μέχρι το 16^ο τεύχος σηματοδοτείται -ανάμεσα στα άλλα- από το ζήτημα του μετασχηματισμού ή όχι της συντακτικής σε πολιτική ομάδα. Ποια η διαφορά; Τι σημαίνει το ένα και τι το άλλο; Θέλουμε να γίνουμε πολιτική ομάδα; Και αν ναι γιατί ναι και αν όχι γιατί όχι; Πως μπορούμε να συγκροτηθούμε ως τέτοια; Λίγο-πολύ αυτά τα ερωτήματα τίθενται ξανά και ξανά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο παράλληλα με την εκδοτική διαδικασία. Εν τω μεταξύ το έντυπο αρχίζει να μοιράζεται και στην πόλη και από το 8-9^ο να πηγαίνει και σε σταθερά σημεία στην Αθήνα, υπάρχει σε ένα βαθμό ανταπόκριση από τους αναγνώστες, τίθενται νέα ζητήματα, η κοινωνική κατάσταση παραμένει χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον, οι αλλαγές προετοιμάζονται υπόγεια.

Στις συζητήσεις της συλλογικότητας διαμορφώνονται δύο τάσεις: αυτοί που επιθυμούν τον μετασχηματισμό της ομάδας σε πολιτική, και αυτοί που υποστηρίζουν να συνεχιστεί η εκδοτική προσπάθεια και βλέπουμε. Στην πράξη η μη-λύση αυτής της διαμάχης, βάζει τροχοπέδη στα σχέδια εκείνων των συντρόφων που επιθυμούσαν μία πιο εξωστρεφή δραστηριότητα (με συζητήσεις, εκδηλώσεις κλπ.), δηλ. μία αναβάθμιση της πολιτικής δραστηριότητας. Από αυτή την διαφωνία ξεκινά και μία άλλη, ή μάλλον αυτή η διαφωνία θα οδηγήσει σταδιακά στην διατύπωση και όλων των υπόλοιπων διαφωνιών. Η πρώτη τάση θα αρχίσει να κριτικάρει προηγούμενες θέσεις τις ομάδας, βάζοντας ταυτόχρονα και ένα ζήτημα: αυτό της ιδεολογίας. Ας μην φανταστεί κανένας τίποτα μηχανορραφίες ή συνωμοσίες στα υπόγεια των πολυώροφων γραφείων μας. Ποτέ δεν υπήρξε κανένα συγκεκριμένο σχέδιο ή στρατηγική σε όλες αυτές τις διαδικασίες, από την άλλη δεν θα λέγαμε ότι όλα αυτά και το που οδηγήθηκε η ομάδα ήταν τυχαία... δεν πιστεύουμε στην τύχη.

Έχει ένα νόημα να εστιάσουμε σ' αυτή την διαδικασία γιατί υπήρξε καθ' αυτή καθοριστική τόσο για την ανάπτυξη του φαντασιακού της συλλογικότητας, όσο και στην ίδια την εξέλιξη της. Μ' αυτή την έννοια η τοποθέτηση ενός ιστορικού πλαισίου είναι αναπόφευκτη.

Κάποιος που αποφασίζει να δεσμευτεί σε αντιεξουσιαστικά προτάγματα με μια πιο συνεπή στάση (εννοώντας με αυτό την συνεχή και συνεπή πολιτική πράξη) στον ελλαδικό χώρο, όπως το αποφασίσαμε εμείς εκεί γύρω στο 1999, είναι υποχρεωμένος εκ των πραγμάτων να έρθει αντιμέτωπος με μια ιστορική παράδοση 20-30 χρόνων κυριαρχίας της αναρχικής ιδεολογίας. Αυτό συμβαίνει είτε δηλώνει αναρχικός, είτε όχι, όπως η πλειοψηφία της αρχικής σύνθεσης της συλλογικότητας δεν δήλωνε και βεβαιότατα κανένας από αυτούς που υπογράφουν αυτό το τελευταίο κείμενο. Στην προκρούστεια κλίση αυτής της ιδεολογίας τα πράγματα έχουν απλοποιηθεί σε εξωφρενικό βαθμό: υπάρχει η βία και η μη-βία ως αφηρημένες κατά βάση οντότητες, υπάρχει το κράτος και η κοινωνία ως άφθαρτα και αμετάβλητα πλατωνικά σχήματα («ιδέες»), υπάρχει η «αλληλεγγύη στους ομήρους του κράτους» και «όποιοι δεν είναι μαζί μας είναι εναντίον μας». Δεν λέμε ότι σ' αυτή την ιστορική πορεία δεν υπήρξαν τάσεις αυθεντικά επαναστατικές που μπόρεσαν να απαλλαγούν από τα λείπα αυτής της ιδεολογίας και να αναλύσουν σοβαρά την πραγματικότητα. Δεν λέμε ότι στο χώρο της αντιεξουσίας δεν υπήρχαν (και υπάρχουν) άνθρωποι που χωρίς να δηλώνουν αναρχικοί, είχαν μια σημαντική συμβολή στην επεξεργασία της επαναστατικής θεωρίας και πράξης λέμε απλά ποια είναι η κυρίαρχη τάση σ' αυτό το αφηρημένο πολιτικό κατασκευάσμα που λαμβάνει διαστάσεις ακα-

θόριστες(χώρος) και πως ήταν τα πράγματα -σαφώς χειρότερα από σήμερα- όταν αποφασίζαμε να ξεκινήσουμε μια προσπάθεια σε μια πόλη που δεν είχε να επιδείξει μέχρι τότε σχεδόν τίποτε, εκτός από ένα αυτοδιαχειριζόμενο χώρο που άρχισε να παραπαίει λίγο μετά την δημιουργία του και από άφθονες καλές προθέσεις..

Εντός μιας τέτοιας παράδοσης και του οντολογικού βάρους που κουβαλάει, δεν έχει σημασία το ότι οι περισσότεροι της αρχικής ομάδας δεν δηλώναμε αναρχικοί, ούτε το γεγονός ότι όλη η συλλογικότητα είχε την χειρότερη γνώμη για την ψευδοεξεργεσιακή αλλοτρίωση. Χρειάζεται κάποιος τρομερή διαύγεια για να αντιληφθεί τα πιο απλά πράγματα όταν μέσα στον εγκέφαλο του υπάρχουν τα νέφη της ιδεολογίας. Αυτή ακριβώς η διαύγεια, αυτή ακριβώς η ανάγκη να διεισδύσουμε σε πιο βαθιά ερμηνευτικά στρώματα την αντίληψη μας για τον κόσμο, έκανε κάποιους από μας να αντιληφθούμε τα ιδεολογικά αδιέξοδα της αναρχικής αντίληψης. Τι εννοούμε; Ας δώσουμε ένα παράδειγμα, που άπτεται σε ένα από τα πιο τετριμμένα ζητήματα συζήτησης της αναρχίας.

Το Νοέμβριο του 1999 έρχεται στην Αθήνα ο πρόεδρος των επτα Κλίντον. Η ελληνική αριστερά ετοιμάζεται να τον υποδεχτεί με πορεία στην αμερικάνικη πρεσβεία. Αναμενόμενα πράγματα. Παρόμοια πράγματα και μεγάλο τμήμα του αναρχικού-αντιεξουσιαστικού χώρου. Κι αυτό αναμενόμενο. Υπάρχει η επίσκεψη του σημαντικότερου πολιτικού εκπροσώπου του παγκόσμιου καπιταλισμού στην χώρα σου. Η συμβολική δύναμη του προσώπου είναι τρομακτική και αυτό το γεγονός κάνει να εξαπλώνεται μια θολούρα γύρω από την πραγματική ερμηνεία του γεγονότος. Για ένα πολιτικό υποκείμενο (και άρα για έναν αναρχικό), είναι φυσικό να θεωρήσει ότι η ευκαιρία διαμαρτυρίας δεν πρέπει να χαθεί. Ειδικά για ένα αναρχικό, τίθεται επιτακτικά η ανάγκη να απαντήσει δυναμικά και αφού η βία είναι κάτι καθ' αυτό καλό, το πρόβλημα μετατοπίζεται σε ζήτημα τεχνικό: πότε τα σπάμε, πως θα αποφύγουμε τις συλλήψεις, κ.α. Η κυβέρνηση απαγορεύει την πορεία, το ΚΚΕ σπάει τις πρώτες αλυσίδες των μπάτσων και μετά διαλύεται ενώ αναλαμβάνουν τα ΜΑΤ. Αναμενόμενα πράγματα και πάλι. Οι αναρχικοί με κάμποσους εξαγριωμένους διαδηλωτές που ξεφεύγουν από τα μπλοκ της κομματικής πειθαρχίας, κάνουν γυαλιά-καρφιά μερικούς κεντρικούς αθηναϊκούς δρόμους. Αναμενόμενα ξανά. Στο τεύχος 5 του εντύπου στο κείμενο: «Άλλο σφάζουν τα αρνιά και άλλο χορεύει ο Κίτσο», γράφαμε: «Ομολογούμε ότι ήταν μια από τις λίγες φορές που αυτό που ονομάζουμε αναρχικό χώρο εν Ελλάδι έπραξε σωστά, αυτό βέβαια δεν ήταν συνειδητό -ότι δηλαδή με αυτό τον τρόπο έπρεπε να πράξουν- από όλα τα κομμάτια του χώρου πέραν της αριστεράς. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο τρόπος που έδρασαν ορισμένοι συνέπεσε με την περίπτωση και αυτό φυσικά δεν είναι υπέρ τους». Τι θέλαμε να πούμε γράφοντας αυτές τις γραμμές; Ότι η βία δεν είναι καθ' αυτή καλή ή κακή, αλλά το ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση ήταν σωστή η στάση των αναρχικών. Τι δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε γράφοντας τις, όπως δεν μπόρεσε να δει και να καταλάβει ο αναρχικός χώρος, πράττοντας, όπως έπραξε; Ότι υπήρξε η ουρά μιας πορείας στην κορυφή της οποίας η γενική γραμματέας του ΚΚΕ μπροστά στα ΜΑΤ έκανε διαπραγματεύσεις με τον υπουργό Δημόσιας Τάξης «να αφήσει την πορεία να περάσει γιατί αυτό θα ήταν καλό για τα συμφέροντα της χώρας μας». Ότι η βία που άσκησε και οι σπασμένες βιτριίνες (που έδωσαν την εικόνα «η Αθήνα φλέγεται»), ήταν το καλύτερο διαπραγματευτικό χαρτί για το ελληνικό κράτος στα παζάρια του με το αμερικάνικο. Ότι καταγγέλλοντας τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό (εύκολο πράγμα, το κάνουν όλοι), απενοχοποιείς τον ελληνικό ιμπεριαλισμό, αυτόν που ως εκμεταλλεόμενος πρέπει πρώτα και κύρια να αντιπαλέψεις. Και ποιο είναι το πιο σοβαρό από όλα όσον αφορά εμάς, που είτε από έλλειψη πείρας, είτε από έλλειψη αναλυτικής διεισδυτικότητας, είτε υπό το βάρος της αναρχικής ιδεολογίας γράψαμε ότι γράφαμε; Ότι δεν δηλώναμε (τουλάχιστον οι περισσότεροι) αναρχικοί. Οσοίτοι οι ίδιοι οι άνθρωποι που έγραφαν αυτές τις γραμμές, μπόρεσαν τέσσερα χρόνια αργότερα να γράψουν: «Δεν καθορίζει μόνο ο σκοπός τα μέσα αλλά εξίσου και τα μέσα καθορίζουν το σκοπό. Ο σκοπός είναι θεωρία, τα μέσα είναι πράξη, και αν αυτά δεν βρίσκονται σε διαλεκτική σχέση μεταξύ τους, τότε δεν έχουμε παρά για άλλη μια φορά την οπτασία εκείνη που λέγεται ιδεολογία» (τχ. 18, Ο λογαριασμός)

Αν όμως σταθούμε μόνο σε αυτό θα πούμε την μισή αλήθεια.

Κανείς δεν θέλησε να έρθει αντιμέτωπος με την αναρχική ιδεολογία. Πρωταρχική μας επιδίωξη ήταν να διερευνήσουμε κάποια ζητήματα που οι περισσότεροι στην Ελλάδα, σταθερά προσηλωμένοι στο τρίπτυχο κράτος-καταστολή-αλληλεγγύη, είτε αγνοούσαν επιδεικτικά είτε αδιαφορούσαν για αυτά. Θελήσαμε να μιλήσουμε για την εκπαίδευση αρχικά προσπαθώντας να κατανοήσουμε τι συμβαίνει πέρα από το μοίρασμα των χειροπέδων (από αυτό κερδίσαμε τον χαρακτηρισμό «αριστεριστές»), στην συνέχεια προσπαθήσαμε να πιάσουμε ζητήματα με τα οποία κανένας δεν ασχολούνταν: τουρισμός και τουριστική ανάπτυξη, φαγητό, κατοικία, γλώσσα (από αυτά κερδίσαμε τον χαρακτηρισμό «καταστασιακοί»), στο τέλος μιλήσαμε για κεντρικά ζητήματα που αναδύθηκαν στην καθημερινότητα μας 11-9, αφγανιστάν, παλαστίνη, παγκοσμιοποίηση, 17N (από αυτά κερδίσαμε και τον χαρακτηρισμό «διανοούμενοι» που αν μη τι άλλο έλειπε από την συλλογή μας), σε αυτή την πορεία συναντήσαμε την ιδεολογία. Λίγο εξεπτόηδες, λίγο κατά λάθος. Προς το τέλος και μόνο πια μπαίνει σαν ζήτημα ξεκάθαρα και σταθερά.

Πρέπει να γίνει φανερό ότι αυτή η διαδικασία αποϊδεολογικοποίησης, μια στιγμή της οποίας περιγράψαμε παραπάνω (σ' ένα τετριμμένο ζήτημα αλήθεια), δεν σήμαινε την σύγκρουση ανάμεσα σε δύο φράξεις εντός του εντύπου, αλλά την διαλεκτική σύγκρουση ανάμεσα στην ιδεολογία (είτε αυτή λεγόταν αναρχική, είτε μαρξιστική στην οποία δεν αφιερώσαμε πολλές γραμμές αν και παίζει και αυτή ένα ρόλο) και στο ξεπέραςμα της, διαλεκτική σύγκρουση που πρώτα και κύρια λάβαινε χώρα στα μυαλά των συντρόφων που επιθυμούσαν το ξεπέραςμα της ιδεολογίας. Επίσης αυτή η σύγκρουση δεν αναφέρεται σε διαφωνίες, όπως για παράδειγμα στο ζήτημα της βίας, αλλά επεκτείνεται σε κάθε πολιτική στάση και συμπεριφορά, σε κάθε απόφαση για συζήτηση που αφορά, ή όχι, το έντυπο, σε κάθε ζήτημα πολιτικό που έμπαινε στην ομάδα, ακόμα και τα φαινομενικά απλά, όπως π.χ. το πως γράφουμε.

Είναι όμως τόσο απλό αυτό το ζήτημα και αν ναι γιατί το 95% του καθημερινού γραπτού λόγου που παράγεται -αρρώστια που αφορά και τον πολιτικό λόγο από όπου και αν προέρχεται- είναι ένα νεκρό και ξύλινο υλικό, τετριμμένο και ομοιόμορφο κοινότυπο εντός των κωδίκων που δημιουργείται; Προφανώς ένας τέτοιος λόγος εκπροσωπεί και μια ανάλογη ποιότητας σκέψη, όμως γιατί αυτό συμβαίνει και στα πλαίσια του αντιεξουσιαστικού λόγου, που δεν παύει κάθε στιγμή να υπερασπίζεται την ζωτικότητα και την επιθυμία; Προφανώς ένα βάρος έχει και σ' αυτή την περίπτωση η γενικότερη αιτία

που αναφέραμε. Από κει και πέρα, όσο μας αφορά σαν συλλογικότητα είχαμε εξαρχής μια ρητή απέχθεια ενάντια σε κάθε τι ξύλινο και ανούσιο. Πράγμα όμως που δεν μας εμπόδιζε να χρησιμοποιούμε κάποιες φορές εκφράσεις όπως «σαρκοβόρος και αντιανθρώπινος πολιτισμός», «οι ραδιουργίες του κράτους ενάντια στην κοινωνία», ή ηθικολογίες τύπου «την απόλυτη ευτυχία ονειρεύονται τα αφεντικά...», εκφράσεις και έννοιες που δεν είναι ιδεολογικά ουδέτερες, πέρα από το πομπώδες του χαρακτήρα τους. Όπως δεν μας εμπόδιζε -ειδικά στα πρώτα τεύχη του εντύπου- να χρησιμοποιούμε κάποιες φορές ένα λόγο βαρύ, δύσκαμπτο και επιτηδευμένο, κάποιες φορές δυσνόητο, λόγος που αντανάκλουσε την αδυναμία μας να γράψουμε και να μιλήσουμε πολιτικά, δηλαδή να γράψουμε και να μιλήσουμε απλά. Πολύ αργότερα θα ανακαλύπταμε πόσο σημαντικό ήταν αυτό που έγραφε η Ρόζα Λούξεμπουργκ σ' ένα γράμμα της στον Ροβέρτο και στην Ματθίδη Σάιντερ το 1898: «Πιστεύω ότι κάθε φορά, κάθε μέρα, για κάθε άρθρο, πρέπει να ζούμε και να αισθανόμαστε στο βάθος τα πράγματα. Τότε θα βρούμε και τις ζωντανές λέξεις, αυτές που βγαίνουν από την καρδιά και πηγαίνουν στην καρδιά, αυτές που δίνουν ζωή σε πράγματα γνωστά και παλιά».

Ήταν ηλιού φαινότορο ότι η σύγκρουση αυτή θα ξεσπούσε σε πιο οξεία μορφή κάποια στιγμή. Και η αφορμή ήρθε αιφνίδια, όπως συμβαίνει κάθε φορά σ' αυτές τις περιπτώσεις, και συμπαρέσυρε μαζί της σχέσεις και ανθρώπους που πιθανόν υπό άλλες συνθήκες δεν θα κατάφερνε να το κάνει. Η στιγμή αυτή ήταν λίγο μετά τις συζητήσεις που ακολούθησαν τα γεγονότα της 29ης Ιουνίου 2002. Εν τω μεταξύ, τόσο στο ελληνικό κοινωνικό πεδίο, όσο και παγκόσμια, είχαν συμβεί γεγονότα που μας κατέβαζαν στο δρόμο και μας ανάγκαζαν να παρέμβουμε, πάντα με ένα τρόπο αποσπασματικό, λόγω κυρίως

της κατάστασης που περιγράψαμε. Το σημαντικότερο από αυτά ήταν η 11^η Σεπτεμβρίου του 2001. Η συλλογικότητα αφιέρωσε πολύ αναζήτηση, συζητήσεις και ένα τεύχος στην πρώτη συνέπεια αυτής της ιστορικής καμπής, στον πόλεμο στο Αφγανιστάν, συμφωνώντας σχεδόν ολοκληρωτικά στις εκτιμήσεις της και δίνοντας για πρώτη φορά την εντύπωση ότι ουσιαστικά μιλάμε για πολιτική ομάδα.

Ο πόλεμος είναι αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζουν παγκόσμια τα αφεντικά και έχει σκοπό το ξεπέρασμα της, τόσο βάζοντας την Αμερική σε μια φάση πολεμικής οικονομίας, όσο και δίνοντας την ευκαιρία στην τότε «συμμαχία» να ελέγξει ζώνες και εδάφη πρώτων υλών και να διασφαλίσει την απρόσκοπτη μεταφορά τους. Το ελληνικό κράτος συμμετέχει στον πόλεμο και είναι συνυπεύθυνο με όλα τα άλλα γι' αυτό τον πόλεμο («Η Ελλάδα βομβαρδίζει το Αφγανιστάν», ήταν το πρωτοσέλιδο του τεύχους). Ο ισλαμικός εξτρεμισμός δεν έχει να κάνει τίποτα με την κοινωνική επανάσταση και γι' αυτό μας είναι εξίσου εχθρικός με κάθε κρατική ιδεολογία (εξάλλου είναι κρατική ιδεολογία).

Η εντύπωση ήταν λανθασμένη. Ο λόγος είναι ότι τα πράγματα τα μετράνε διαφορετικά όταν συμβαίνουν μακριά από το πεδίο της καθημερινής σου πάλης και διαφορετικά όταν συμβαίνουν εντός αυτού του πεδίου. Πάντως το τεύχος 18 είναι ορόσημο από κάθε πλευρά για την συλλογικότητα. Είναι το πιο συλλογικό μας τεύχος με την έννοια ότι επεξεργαζόμαστε συλλογικά ένα ζήτημα εκ του μηδενός, και νιώθουμε -αυτοί που έχουμε μείνει- ότι κατακτούμε ένα εκπληκτικό βαθμό συλλογικής δημιουργικής ικανότητας. Παράλληλα αισθανόμαστε για πρώτη φορά τόσο έντονα την βιαιότητα του να είσαι μειοψηφία εντός της μειοψηφίας, αλλά και την δύναμη που μπορεί να έχει μια άποψη που θίγει τα ιερά και τα όσα κάθε ιδεολογίας, όπως όμως και τις απαιτήσεις που συνεπάγεται αυτή η στάση. Σε εκείνη την περίφημη εκδήλωση για το παλαιστινιακό σε κεντρική αίθουσα της πόλης, όταν φιλάνθρωποι αριστεροί, αριστεριστές, φιλοκαταστασιακοί, αναρχικοί και πρώην αναρχικοί προσπαθούσαν να μας κάνουν να λυπηθούμε τους παλαιστίνιους («ένα ευρώ για τα παιδιά της Παλαιστίνης»), ή να συμφωνήσουμε με τις απόψεις του εκπροσώπου της αντιπολιτευόμενης παλαιστινιακής αριστεράς ότι «το παλαιστινιακό ζήτημα είναι εθνικό ζήτημα», απόψεις που μιλάνε ντεφαιτιστικά, εν μέσω κλαμάτων και δραμάτων, αντιμετωπίζονται με διακοπή, με βρισιές, με λιοδωρία. Πάντως, ένδειξη ενός βαθμού σύγχυσης αν μη τι άλλο αποτελεί το γεγονός ότι οι ίδιοι άνθρωποι (αναρχικοί) που μας πετούσαν στα μούτρα τις προκλήσεις (πράγμα που δεν έχει διασφαλίσει να κάνει κανένας πολιτικός αντίπαλος) επειδή κάναμε επαναστατική κριτική στην παλαιστινιακή αντίσταση, φωνάζανε αργότερα στις πορείες το σύνθημα μας: Κανένα κράτος στην Μέση Ανατολή/Κανένα κράτος σ' ολόκληρη την γη.

Ωστόσο η αποκάλυψη όλου του βάθους της σύγχυσης της αναρχικής ιδεολογίας και της απόφασης μας να ξεκόψουμε οριστικά με αυτήν, έρχεται όπως είπαμε μετά την 29^η Ιουνίου. Εκεί καταλάβαμε πόσο μεγάλη είναι τελικά η δυστυχία της σκέψης πολλών πολιτικών υποκειμένων, όταν βλέπαμε πούρους αναρχικούς που κανονίζουν διαρκώς ραντεβού να παίξουν ξύλο με τους Κνίτες, να υπερασίζονται τους σταλινικούς της 17N. Όταν διαβάσαμε απόψεις «ανοιχτόμυαλων» αναρχικών να θεωρούν ρεφορμιστική μεν, αντικαθεστωτική δε την δράση της 17N. Όταν ακόμα και η κριτική στη 17N γινόταν από θέσεις υπεράσπισης του ένοπλου αγώνα. Όταν η αντιεξουσιαστική καταγγελία της 17N ήταν για κάποιους και δήλωση νομιμοφροσύνης. Όταν μαζεύαμε τα δάκρυα συντρόφων και μη, για τα «δικαιώματα των κρατουμένων της 17N». Δεν θα επεκταθούμε άλλο. Ποτέ δεν δημιουργήσαμε χειρότερους εχθρούς και ποτέ δεν αποκτήσαμε καλύτερους συντρόφους, παρά με την στάση μας απέναντι στα γεγονότα της 29^{ης} Ιουνίου. Η ομάδα έρχεται σε ρήξη -με την βοήθεια των, πάντα πρόθυμων γι' αυτές τις δουλειές, καλοθελητών. Αυτό το σχήμα που προκύπτει είναι ουσιαστικά πολιτική ομάδα, που έχει πια την δυνατότητα -καιίτοι πολύ μικρότερη- να είναι εξωστρεφής, όπως πάντα ήθελαν κάποιοι από εμάς. Έπρεπε να περάσουν 19 τεύχη του εντύπου για να καλέσουμε την πρώτη δημόσια συζήτηση μας, με τίτλο: Τρομοκρατία; Τρομολαγνεία; Τρομοφοβία; Από και πέρα αρχίζουν πια να μπαίνουν ξεκάθαρα θεωρητικά ζητήματα (πρωτοπορία, κίνημα αντι-παγκοσμιοποίησης, κ.α.). Το έντυπο αποδεικνύεται όλο και πιο μικρό για να χωρέσει αυτά που θέλουμε να πούμε, συνειδητοποιούμε το μέγεθος της εργασίας που επιθυμούμε να αναλάβουμε και κυρίως εξωτερικοί παράγοντες, όπως το ότι οι περισσότεροι από την ομάδα

έχουν επιλέξει να φύγουν από την Κρήτη, μας κάνουν να ορίσουμε ένα κοντινό ορίζοντα διακοπής της έκδοσης.

Η τελευταία μας πολιτική δουλειά, «το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης», υπήρξε και το οριστικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών μας με τον αριστερισμό, με την αναρχία και γενικότερα με κάθε ιδεολογία. Να πούμε εδώ κάτι: Η άποψη μας για το «κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης» καθυστέρησε και καθυστέρησε πολύ: δύο μήνες πριν το ραντεβού, δεν είναι αυτό που εμείς θα ονομάζαμε έγκαιρο. Ωστόσο, σε πολύ εμβρυακή μορφή ζητήματα είχαν θιχτεί ήδη μετά τα γεγονότα της Γένοβα τα οποία όμως δεν βρήκαν τον δρόμο προς την δημοσίευση. Ακόμα στην τελευταία συνάντηση της ομάδας τον Ιούνιο του 2002 και ενόψει του χειμώνα είχαμε χωριστεί σε ομάδες εργασίας που θα ασχολούνταν με αυτό το ζήτημα, κάτι που το πρόλαβαν εξωσυλλογικά και ενδοσυλλογικά γεγονότα. Τα γεγονότα του Ιουνίου στη Θεσσαλονίκη επιβεβαίωσαν αυτά που λέγαμε πριν, έστω και σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με ότι είχαμε φανταστεί.

Θα τελειώσουμε αυτό το κείμενο απολογισμού με κάποιες ακόμα παρατηρήσεις.

Το Τραϊνό δεν ήταν ένα έντυπο που φιλοδοξούσε να φέρει την επανάσταση. Ήταν ο καρπός της προσπάθειας κάποιων ανθρώπων που θέλησαν να μπουν σε ένα δρόμο πολιτικής σκέψης και πράξης, που θέλησαν να σκεφθούν τα προβλήματα που θέτει η κοινωνική κίνηση σήμερα σε κάποιον που αποφασίζει να αρνηθεί την ασφάλεια της παθητικότητας του και να πράξει. Η προσπάθεια αυτή, αν μη τι άλλο είχε αναλαμπές δημιουργικότητας και πρωτοτυπίας και αυτό μπορεί να φανεί ξεκάθαρα σε όποιον θελήσει όχι απλά να ξεφυλλίσει, αλλά να σταθεί πάνω από τα κείμενα του εντύπου και να σκεφθεί τα ζητήματα που βάζουν. Αλλά και το να λες παλιά πράγματα (όπως είπαμε κάποιες φορές) έχει πολλές φορές τεράστια σημασία, δεδομένου του χρόνου και του τύπου που τα λες, και δεδομένου της κατάστασης που επικρατεί γύρω σου. Η θεωρητική μας επεξεργασία επιθυμούσαμε να είναι όσο πιο ολική και σφαιρική γίνεται, όσο πιο συνεκτική μπορεί να γίνει. Ο καπιταλισμός πιστεύαμε (και εξακολουθούμε να πιστεύουμε) ότι είναι -ανάμεσα στα άλλα- μια συνθήκη που δίνει συγκεκριμένο νόημα σε κάθε στιγμή και εκδοχή του κόσμου που μας περιβάλλει, των σχέσεων και των αντιλήψεων, των πίστευων και των προσδοκιών των ανθρώπων. Φυσικά το έργο στην περιορισμένη του εκδοχή που αναλάβαμε, υπήρξε εξαιρετικά αποσπασματικό. Σίγουρα κάποιες εκτιμήσεις μας ήταν λανθασμένες. Όμως τα λάθη μας υπήρξαν γόνιμα, τουλάχιστον για μας. Άλλωστε αυτός εδώ δεν είναι απολογισμός κάποιων που έκαναν κάτι και αποφασίζουν μετά να αποσυρθούν στο βάθος της σπηλιάς. Είναι απολογισμός κάποιων που αποφάσισαν να είναι έντιμοι με τον εαυτό τους και τους άλλους.

Υπάρχει κάτι ακόμα να διευκρινιστεί, γιατί σαν πολύ βαριά μοιάζουν κάποια πράγματα που γράφουμε και μπορεί να δημιουργηθούν λανθασμένες εντυπώσεις. Ναι αισθανόμασταν ότι ως έντυπο είχαμε επωμιστεί σοβαρή ευθύνη. Ναι κάποιες φορές έπρεπε να ξευχητήσουμε για να γράψουμε, ή να δακτυλογραφήσουμε κείμενα. Ναι κάποιες φορές οι συζητήσεις κατέληγαν σε συγκρούσεις και είχαν ένα ψυχοφθόρο στοιχείο. Αλλά όλα αυτά δεν είναι τίποτα μπροστά στην απόλαυση που νιώθαμε όταν διαβάσαμε ένα κείμενο που μας άρεσε. Μπροστά στην ένταση της έκπληξης και του ενθουσιασμού ενώπιον ενός καινούργιου εξωφύλλου, μιας πρωτότυπης φωτογραφίας, ή ενός σκίτσου. Μπροστά στο σφίξιμο του χεριού από ένα άγνωστο αναγνώστη που συναντούσαμε σε γνωστά και άγνωστα στέκια. Μπροστά στην χαρά να έρχεσαι σε επαφή με τον κόσμο (λίγο, πολύ λίγο) κάθε φορά που βγάζαμε σε τραπεζάκια το έντυπο στο δρόμο, σε πλατείες, ή στις σχολές.

Τα τελευταία όμως λόγια αυτού του εντύπου είναι για τις συντρόφισσες και τους συντρόφους της ομάδας, που μαζί όλα αυτά τα χρόνια τσακωνόμασταν, βρίζαμε, πίναμε, τρώγαμε, (...όχι το άλλο δεν το κάναμε τόσο διευρυμένα όσο το είχαμε εκφράσει), κουρασθήκαμε, κολλήσαμε αφίσες, κατεβήκαμε σε διαδηλώσεις, υπερασπιστήκαμε την άποψη μας δημόσια, σταθήκαμε ο ένας και η μία δίπλα στον άλλο, κοιτάζαμε ψηλά στον ουρανό μπας και δούμε εκείνο το μακρινό αστέρι που θα θέλαμε να ονομάσουμε (αν αυτή η λέξη δεν ήταν βουτηγμένη στο αίμα) πατρίδα.

Αντίο.

